

Miliarda ročně na lepší zdraví

Za deset let Agentura pro zdravotnický výzkum ČR rozdělila téměř 12 miliard korun na aplikované bádání v medicíně. Její předseda Ondřej Slabý hovoří o plánech, patentech i spolupráci s firmami

Martin Rychlík
rychlik@tydenikeuro.cz

Rozdělovat státní peníze je vážná věc. A obzvlášť to platí pro vysoce seriózní vědu. Česko pamatuje na přímou podporu kvalitního výzkumu prostřednictvím trojice agentur, jež dávají vědcům peníze. Základní výzkum financuje díky Grantové agentuře ČR, průmyslový výzkum a experimentální vývoj přes Technologickou agenturu ČR a na pokroky medicíny cílí nejmladší „parfačka“: Agentura pro zdravotnický výzkum ČR (AZV), která byla zřízená ministerstvem zdravotnictví. Během deseti let své činnosti rozdělila více než 11,6 miliardy korun vysokým školám, nemocnicím i výzkumným ústavům.

A 10. výročí slaví právě teď. Agenturu zakládal Miroslav Ryska, chirurg, jenž ji dlouho vedl. „Byl jsem před deseti lety velmi rád, že profesor Ryska zachránil zdravotnický výzkum a zasloužil se o vznik i úspěšné fungování AZV. Je škoda, že s námi nemůže slavit desetileté

narozeniny agentury, která pomáhá uvádět nejnovější vědecké poznatky do praxe. Agentuře přeji do dalších let nejen osvětlené vedení, ale hlavně co nejvíce financí, aby naše zdravotnictví bylo na nejvyšší možné úrovni odpovídající vývoji světové medicíny,“ říká Vladimír Komárek, člen předsednictva a emeritní děkan 2. lékařské fakulty UK v Motole.

S novým vedením i plány

Od loňského února stojí v čele agentury Ondřej Slabý, přednosta Biologického ústavu Lékařské fakulty Masarykovy univerzity v Brně. „Vyvrcholením letošních oslav by měla být v polovině září konference k deseti letům fungování AZV, kde počítáme s asi 300 expertními účastníky. Naše odborné panely, kterých je nyní deset, vyberou i nejlepší podpořené výzkumné projekty za celou dekádu a ty budou oceněny. Ale oslavy nebudou okázalé, soustředíme se na podporu medicínského výzkumu,“ řekl týdeníku Euro profesor Slabý.

Nepřišel do agentury „nepolíben“; již dříve tam působil na řadě postů, v předsednictvu i v hodnoticích panelech, které kompetitivně rozhodují, která vědkyně či vědec dostane na dané téma grant.

Podpořen bývá zhruba jen každý pátý předložený záměr k bádání. Slabý se hned zasadil o větší internacionalizaci agentury, jejíž podklady byly předtím vedeny jen v češtině, přestože na řadě tuzemských institucí působí i zahraniční vědci. „Neměli jsme ani národní koncepci zdravotnického výzkumu v angličtině, takže jsme vše přeložili a vložili na web. Je důležité, aby byly veškeré podklady dvojjazyčné,“ tvrdí Slabý, jenž vyučuje mnoho mediků z ciziny a ví, jak je svěží vítr zvenčí potřebný.

Za další úkol si čerstvý předseda vytkl zjednodušení byrokracie a méně formalistické pojetí vůči uchazečům o podporu výzkumu. Usiluje též o vyjasnění, co je aplikovaný výzkum ve zdravotnictví a co klinický nebo základní. „Řada předložených projektů byla odmítaná, protože nejsou aplikovaný výzkum, a naopak, u některých se tvrdilo, že jsou, a nebyly. Byla tam obrovská nejasnost a nejednotnost od hodnotitelů,“ říká Slabý, co by chtěl zlepšit. Otázkou je nastavení desítky odborných panelů (viz box *Co řeší desítka panelů*). „Deset je poměrně dost, uvažujeme o jejich restrukturalizaci. Nejsem aktivista, ale je pravda, že v našich hodnoticích panelech byla poměrně významná

Co se agentuře podařilo

- Za deset let rozdělila na vědu **11,6 miliardy** korun.
- Podpořila do loňska **1 040 projektů** ze 4 800 návrhů.
- Z projektů vzniklo **3 800 recenzovaných publikací** (studií).
- Z projektů vzniklo **46 patentů** a 45 užitečných vzorů.
- O rozdělení peněz rozhoduje přes **120 odborných panelistů**.

ZDROJ: AZV ČR 2024

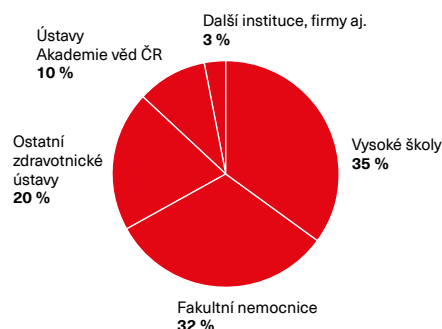
Co řeší desítka panelů

- metabolické a endokrinní choroby
- choroby oběhové soustavy
- nádorové choroby
- neurovědy a duševní zdraví
- poruchy imunity a infekční choroby
- poruchy orgánové funkce a intenzivní medicína
- věkově specifické skupiny chorob
- biomedicínské technologie
- veřejné zdraví a ošetřovatelství
- muskuloskeletální medicína

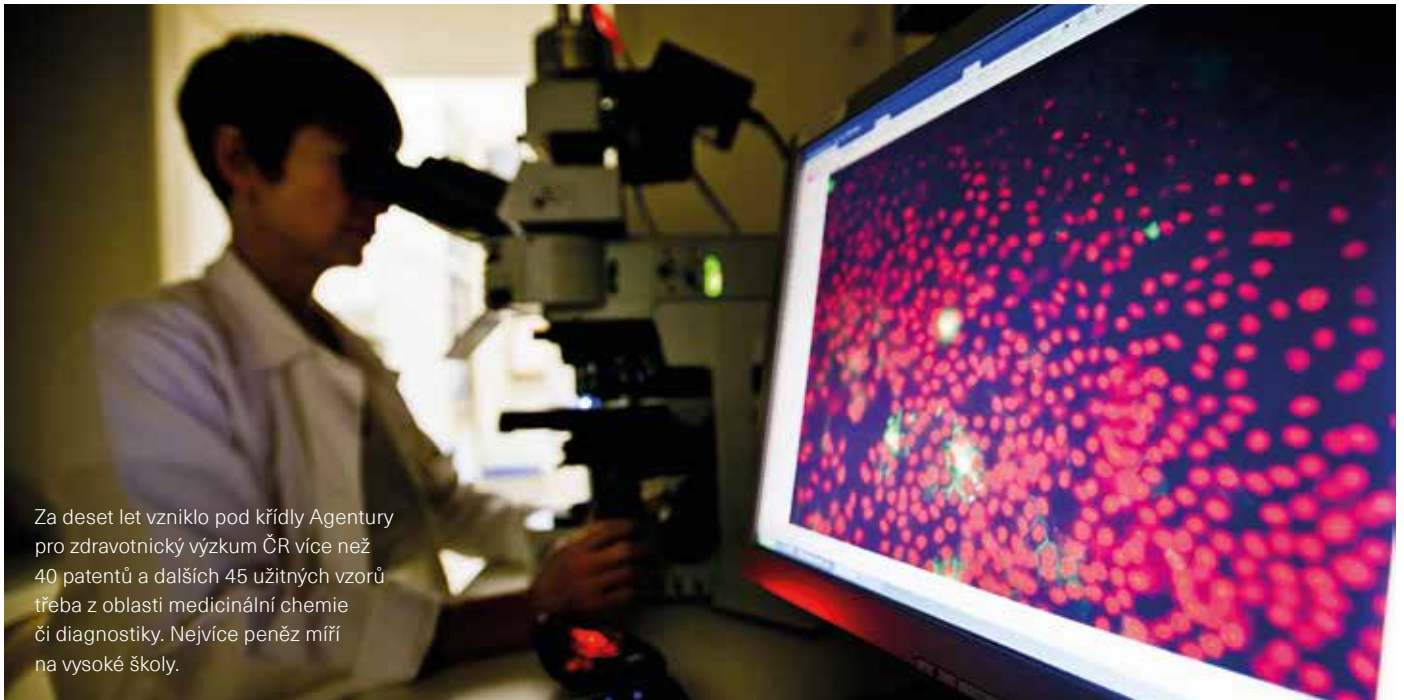
ZDROJ: AZV ČR 2024

Kam jdou výzkumné peníze

AZV podpořila již více než 80 institucí

ZDROJ: AZV ČR 2024

Za deset let vzniklo pod křídly Agentury pro zdravotnický výzkum ČR více než 40 patentů a dalších 45 užitných vzorů třeba z oblastí medicínální chemie či diagnostiky. Nejvíce peněz míří na vysoké školy.

genderová nevyváženost, která nebyla v řadě případů opodstatněná, poněvadž máme řadu odborníků v příslušných oborech," říká Slabý, že z posledně doplněného tuctu bylo deset žen a dva muži - to vše při navýšení odbornosti.

Nejvíce do škol a nemocnic

Komu jdou vysoutěžené veřejné peníze? „Dominantně poskytujeme granty pro vysoké školy a nemocnice, to jsou hlavní příjemci," říká Slabý. Má šanci na podporu výzkumu i nějaká high-tech firma? „Formálně určitě ano a máme takéové projekty, ale je jich, upřímně řečeno, málo. Ano, máme i projekty s průmyslovými partnery. V principu tomu nic nebrání - informovanost ovšem nebyla velká. V rámci průmyslového výzkumu a experimentálního vývoje se spíše ucházejí o podporu v Technologické agentuře ČR, jejichž výzvy jsou pro firmy nejspíše vhodnější," říká profesor Slabý - a chvíli hledá v podkladech a číslech...

Za deset let vzniklo pod křídly agentury více než 40 patentů a dalších 45 užitných vzorů třeba z oblastí medicínální chemie či diagnostiky. Dokladem, že se do soutěží mohou zapojit i firmy, přináší společnosti Embitron (degenerativní onemocnění pohybového aparátu), Genomac výzkumný ústav (monitorování kolorektálního karcinomu a efekty léčby plicních nádorů), Medicon Services (validace biomarkerů u rakoviny prsu), Radanal (vnímání chutí, poškození střev), Výzkumný ústav pivovarský a sladařský

(potenciál beta hořkých kyselin) a nověji třeba Binocular (zpomalení krátkozrakosti u dětí), Comtes FHT (aditivní výroba slitin pro ortopedii) nebo Neuron Medical (katetrizační ablace) a pár dalších.

Běžnější je podpora, na jejímž konci jsou odborné publikace. Těch bylo za deset let přes 3 800 - přičemž více než 40 procent publikací vyšlo v prvním obrovém kvartilu, což znamená, že se dostaly do první nejlepší čtvrtiny vědeckých časopisů. Ministr zdravotnictví skvělé příjemce také oceňuje, loni dostalo cenu pět předních vědců: David Cibula, Daniel Růžek, Pavel Krejčí, Jan Ruzs a Pavel Kršek. Od roku 2019 bylo cen již na čtyřicet.

Plány na zdravější populaci

Ondřej Slabý se odborně věnuje nádorové genomice, moderním terapiím či vývoji inovativní diagnostiky v medicíně. Vyučuje, bádá, organizuje. Jak se dívá na „utracených“ deset miliard za deset let? „Sleduji přínosy. Je deset miliard dost? Je to málo? V mé pozici by měl člověk vzdýcky říci, že je to málo. Alokaci v rámci každoročních grantových soutěží se nám daří udržovat, podpořených projektů bývá tak pětina. Je to hezké procento podpory, ale řada dalších projektů by si podporu také zasloužila," míní předseda AZV.

A srovnává. Když se vezme celý „koláč“ státního rozpočtu, který jde v různých kapitolách na vědu a výzkum, pak dle něj putuje úhrnem 12 procent na zdravotnický výzkum v Česku. „Jenže v Rakousku je to 20 procent, v Nizozemí téměř 30 pro-

„Ze státního rozpočtu na podporu výzkumu putuje na ten zdravotnický jen 12 procent, například v Rakousku je to 20 procent, v Nizozemí dokonce téměř 30 procent," říká předseda AZV Ondřej Slabý.

cent," připomíná Slabý, jenž by rád viděl i výraznější podporu oboru, který se ve světě nazývá „public health“ - tedy péče o veřejné zdraví, jenž využívá nejen poznatků moderní medicíny, ale také statistiky a dalších společenských věd. Přináší tak podklady pro kvalifikované řízení země v oblasti zdraví.

Co pěkného popřát agentuře k narozeninám? Gratulace se ujal i Aleksi Šedo, emeritní děkan 1. LF UK a ředitel Národního ústavu pro výzkum rakoviny: „U člověka bychom ve věku deseti let čekali rozvoj obratnostních schopností a utváření žebříčku životních hodnot. V obojím je AZV na dobré cestě. Má jasnou strukturu a procesy, podporu rodičů i dobrou povahu. Má vůli být užitečná a mít výsledky - díky těm, kteří tvoří její širší rodinu, rozumí slovníku a s její podporou i svým talentem posouvají biomedicínu kupředu.“ ●